

Visy Zsolt

A déli harangszó

Magyarországon
és a nagyvilágban

The Noon Bell
in Hungary and the world

A déli harangszó
Magyarországon és a nagyvilágban

*The Noon Bell
in Hungary and the world*

Visy Zsolt

Budapest-Pécs, 2024

Angol szöveg / Fordítás: Visy Zsolt, with corrections of Andrea Mindszenty and Csaba A. Szabó
Kiadványszerkesztés / Layout: Visy Zsolt
Borítótér / Cover design: Visy-Késmárky Rita

A kiadvány részben a Visy Zs. (szerk.), DÉLI HARANGSZÓ. Tanulmányok a pápai rendelet félévezredes jubileumára.
Mundus Kiadó, 2000. című kötetén alapul.

The publication is partly based on Visy Zs. (ed.), *NOON BELL. A collection of studies celebrating the 500th anniversary of the papal decree.*

Mundus Publishing House, 2000.

ISBN: 978-615-5687-08-2

Felelős kiadó: Visy Zsolt

Társkiadó: GeniaNet BT

www.genianet.com

Nyomdai munkák:
Kontraszt Nyomda Pécs
<https://www.kontraszt.hu>

A nándorfehérvári hősök emlékezete

Visy Zsolt

Oly nagy erős harcok mind egész napestig öközöttök tartának,
Sokszor az törésről szegén magyarokat az pogánok megtolják,
Az városban őket mind az piaciglan verék és visszavágák,
Fejérvár kőfalán az császár zászlóit törökök lobogtatják.

Az vitéz magyarok Hunyadi Jánossal esmét „Jésust” kiáltnak,
Esmét az városból az Mahumet császár hadát ők visszavágák,
Az császár zászlóit mind zászlótartóstul kőfalról visszahányák.
Szintén estvefelé, mikor az törökök az ostromon volnának.

Nagybáncsai Mátyás: História az vitéz Hunyadi János vajdáról
(Nagyszombat, 1560)

1456-ban a törökök megtámadták Magyarországot, és ostrommal akarták bevenni az ország déli kapujának számító Nándorfehérvárt. Az egyesült magyar seregek – a Hunyadi János vezette mintegy 12000 fős királyi, és a Kapisztrán János ferences szerzetes által Magyarország területén toborzott 27000-es kereszties sereg – bátran küzdöttek, de létszámukban eltörpültek II. Mehmed szultán 60000-et is meghaladó, erős tüzérséggel rendelkező serege mellett.

A török előre nyomulás hírére III. Callixtus pápa kereszties hadjáratot rendelt el, majd június 29-én kiadta híres bulláját,

amelyben a harangok napi megszólaltatását és a hozzá kapcsolódó imádkozást írta elő: „megparancsoljuk és elrendeljük, hogy az összes városok, területek, és helyek minden egyes templomában a három órai és az esti ima között, tudniillik az esti imára való harangozás előtt, de legalább olyan tájban, egy vagy több zengő haranggal, hogy jól hallhatók legyenek, félórás időközönként háromszor harangozzanak minden egyes nap, ahogy az Angyali üdvözletre harangozni szokás, s akkor ki-ki az Úr imádságát ... háromszor mondja el.” (Vecsey Lajos nyomán fordította Érszegi Géza)

A harangszó, az imádság és az önfeláldozó küzdelem alig egy hónapra rá meghozta gyümölcsét: július 22-én bekövetkezett a világra szóló diadal. Hunyadi János kemény állhatatosságával a magyar csapatok biztos kezű vezetője volt, személyes bátorsága iránymutató fáklya volt a védők számára, akik hittek abban, hogy Isten segítségével és Kapisztrán János hitével győzni fognak. És a csoda megtörtént: a legválságosabb pillanatban, amikor Szilágyi Mihály várkapitány a már rommá lőtt, és a végső, mindent elsöprő török rohamra váró erősség feladását fontolgatta, Kapisztrán János mindenkit elképesztő vakmerősége és Hunyadi János villámgyors hadvezéri találékonysága a vereséget nemcsak hogy elhárította, hanem fényes győzelemre váltotta. Így a pápai rendeletben előírt harangozás örökre összefonódott a nagy győzelemre való emlékezéssel. VI. Sándor pápa az 1500-as szent évben az erősödő török veszedelem hatására ismét a keresztény világhoz fordult, és déli időre helyezve ismét elrendelte a harangozást.

Az 1500. augusztus 9-től delente felcsendülő harangszó a világ minden tájára elvitte a nándorfehérvári győzelem hírét, és

hirdeti ma is a kereszténység és a hazafiság diadalát. Ez az egyetlen olyan magyar esemény – és ez olyan, amihez hasonlóval egyetlen más nép sem rendelkezik –, amely minden országban naponta visszhangra lel. Hunyadi János és a keresztiesek győzelme töretlenül él a magyar nemzet emlékezetében. Példájukból merítettek erőt századokon át szabadságért és függetlenségért küzdő utódaik. Méltó dolog tehát fejet hajtunk Hunyadi János nagysága előtt, hiszen a nándorfehérvári diadal legalább olyan jelentőségű volt, mint a márciusi ifjak forradalmi fellépése vagy akár 1956. október 23-a. A magyar nép mindhárom esetben élet-halál harcot vívott egy Gólemmel: a törökkel, a némettel és az oroszsal. Hunyadi János és Kapisztrán János nándorfehérvári győzelme azonban különbözik is a későbbiektől: ez igazi, világra szóló győzelem volt, ami után nem kellett évtizedekig várni, hogy beérjen a vérrel áztatott vetés, hiszen Mátyás királysága hamarosan meghozta a békét és a felemelkedést. Amellett tehát, hogy a naponta felcsendülő déli harangszóval felidézük a győzelmet, illő dolog évente egyszer, július 22-én a diadal kivívóiról is megemlékeznünk.

A magyarság emlékezetéből sohasem vészett ki Hunyadi János emlékezete, hősi alakja tekintélyt parancsolóan magasodik évszázadok távlatából is, válságos időkben pedig különösen alkalmasnak bizonyult arra, hogy a hazaszeretet és az önfeláldozás példamutató jelképévé váljon. A reformkor költészete felmagasztalta a hősoket. Kölcsey nem tudott szabadulni Himnuszában a tragikus török múlttól, de Hunyadi Jánosra is gondolva írta, hogy „zászlónk gyakran plántálád vad török sáncára”. „Itt törték össze rabigát Hunyadnak karjai”, hirdeti Vörösmarty a nép fennmaradásáért fohászoló Szózatában. Műveiknek a zenében Erkel gyönyörű operája, a Hunyadi László, a festészetben

pedig leginkább Wagner Sándor történelmi legendát feldolgozó „Dugovics Titusz önfeláldozása” című képe felel meg. Ezeket követték a köztéri szobrok, a történelmi elbeszélések.

Mint minden történelmi esemény, jelkép és személyiség, a nándorfehérvári győzelem és Hunyadi alakja is példaképpé magasodott. A győzelem egyben az egyetemes kereszténység győzelme is volt, aminek a mozgósításra szánt napi harangozásnak hálaadó, emlékeztető harangozásra változtatása a biztos jele. A nándorfehérvári diadalnak ezt a két vonását, a magyarság, a Magyar Királyság népei és a kereszténység győzelmét nem lehet egymástól elszakítani.

Azt sem szabad feledni, hogy milyen áldozatot vállaltak a várvédő seregben küzdő magyar, szerb, román és más ajkú katonák, Kapisztrán János keresztiesei. A haza és a hit védelme egyesítette őket a harcban, adott nekik erőt és kitarást. Nem menekültek el, nem tértek ki a veszély elől, hanem vállalták a történelem által a rájuk rótt megpróbáltatást, nem haboztak hazájukért és hitükért akár az életüket is áldozni. A nándorfehérvári győzelem a Kárpát-medencei népek közös diadala.

Ez a példa, Hunyadi és a nándorfehérvári sereg bátor helytállása az, amely egyre magasabban világító, intő fáklyaként magasodik minden kor magyarja előtt. Erre a példára joggal lehetünk büszkéek. 1100 éves Kárpát-medencei történetünk ugyan bővelkedik nemzeti önbecsülésünket erősítő diadalokban és sikerekben, de csak kevés olyan van, amelyik olyan hosszú időre megalapozta volna a békés fejlődést, mint a nándorfehérvári győzelem. Különleges helyet foglal tehát el ez az esemény történelmünkben, különleges helyet foglal el a Kárpát-medencei népek történelmi tudatában is. Azt sugallja ez az immár Nemzeti Emléknap rangra emelkedett esemény, hogy jó magyarnak lenni,

jó ezen a földön és hazában élni, amely oly sok hírességet adott az országnak és a világnak. Végezetül különleges ez a győzelem azért, mert nemzetközi összefogás állt mögötte, és Európa népei hálatelt szívvel gondoltak, majd emlékeztek a hősökre, így a *Déli harangszó* kiemelkedő nemzeti értéként méltán került be 2024-ben a Magyar Értéktárba.

Nemzeti ünnepeink és emléknapiaink nem önmagukért, hanem értünk vannak. Csak akkor emlékezünk jól, ha levonjuk belőle a számunkra fontos tanulságokat. A nándorfehérvári hősök karddal küzdöttek egy háborúban. Ma szerencsére nincs ilyen fenyegetettség, de a hazai és a nemzetközi gazdasági krízishelyzet legalább olyan fenyegetést jelent, mint egy háború. A mai nemzedéknek munkával kell küzdenie egy hasonlóan súlyos helyzetben, és kérdés, hogy a nehézségeket vállalva önfeláldozóan helytállunk vagy megfutamodunk. A sáncvonalak lelkünkben és az országok határain húzódnak. Ehhez a harchoz ad erőt a dicsőséges múlt felidézése, Hunyadi János, Kapisztrán Szent János és harcosaik alakja.

The memory of the heroes of Nándorfehérvár (Belgrade, Serbia)

Zsolt Visy

So great are the fierce battles between you all day long,
Many times, the Hungarians are pushed by the pagans from the break,
In the wait, they were all beaten and repulsed to the market,
On the stone wall of Fejérvár the emperor's flags are flown by Turks.

The valiant Hungarians with János Hunyadi shout "Jesus",
Again, from the town the army of the Emperor Mahumet was repulsed by
them,
The emperor's flags were all tossed back from stone walls.
Also, towards evening, when the Turks would be under siege.

Mátyás Nagybáncai: History of the valiant voivode János Hunyadi
(Holy Saturday, 1560)

In 1456 the Turks attacked Hungary and wanted to take Nándorfehérvár, the southern gateway to the country, with a siege. The united Hungarian armies – the royal army of about 12,000 men led by János Hunyadi and the 27,000-crusader army recruited by the Franciscan monk Giovanni da Capestrano in Hungary – fought bravely but

were dwarfed in numbers by Sultan Mehmed's army of over 60,000 warriors equipped with heavy artillery.

Having heard about the advance of the Turks, Pope Callixtus III ordered a crusade, and on June 29 issued his famous bull, in which he prescribed the daily ringing of bells and the associated prayer: "We command and decree that in each church of all towns, territories, and places, between three o'clock and evening prayer, that is, before the bell rings for evening prayer, but at least at such time, there must be bell-ringing three times each day at half-hour intervals by one or more bells to be heard clearly, as is customary to ring for the Annunciation, and then each one should sing the Lord's Prayer... three times."

The ringing of bells, prayer and self-sacrificing struggle bore fruit less than a month later: on July the 22, the world's triumph took place. János Hunyadi, with his firm tenacity, was a sure-handed leader of the Hungarian troops, and his personal courage was a guiding torch for the defenders, who believed that with God's help and the faith of Giovanni da Capestrano they would win. And the miracle happened: at the most critical moment, when castle-captain Mihály Szilágyi was already considering giving up the fortress that had been reduced to ruins and was waiting for the final, overwhelming Turkish attack, Giovanni da Capestrano's amazing audacity and János Hunyadi's lightning-fast ingenuity as a general, not only averted defeat but turned it into a brilliant victory. Thus, the ringing of bells prescribed by the papal decree was intertwined with the commemoration of the great victory. In the holy year of 1500, Pope Alexander VI, influenced by the growing Turkish threat, again turned to the Christian world and ordered the ringing of bells, this time at noon and forever.

The bell ringing from 9 August 1500 at noon carried the news of the victory at Nándorfehérvár to all parts of the world, and even in our days, proclaims the triumph of Christianity and patriotism. This is the only Hungarian event – and this is one that no other nation has – that finds a daily echo in every country of the world. The victory of

János Hunyadi and the Crusaders lives undiminished in the memory of the Hungarian nation. Their example has inspired their successors who have fought for freedom and independence for centuries. Therefore, it is worthy to pay tribute to the greatness of János Hunyadi, since the triumph at Nándorfehérvár was at least as significant as the revolutionary action of the youths of March 1848, or even October 23 in 1956. In all three cases, the Hungarian people fought a battle of life-and-death with a Golem: the Turk, the German and the Russian. However, the victory of János Hunyadi and Giovanni da Capestrano in Nándorfehérvár is different from the later ones: it was a real victory for the world, after which it did not take decades for the blood-soaked sow to ripen, as Matthias' kingdom soon brought peace and ascension. Therefore, in addition to commemorating the victory with the daily noon-bells, also the memory of the victors is celebrated once a year, on 22 July.

The memory of János Hunyadi has never been lost from the memory of Hungarians, his heroic figure stands commandingly even after centuries, and at times of crisis he proved particularly capable of becoming an exemplary symbol of patriotism and self-sacrifice. The poetry of the reform era (19th century) exalted the heroes. Kölcsey could not get rid of the tragic Turkish past in his Hymn, but he wrote - with János Hunyadi in mind -- that "our flag is often planted on ramparts of the wild Turks ". "This is where Hunyadi's arms broke apart the prisoners' yokes," (transl. by K. Watson) proclaims Vörösmarty in his Szózat, which pleads for the survival of the Hungarians. Their works are echoed in music by Erkel's beautiful opera László Hunyadi, while in fine-arts by Sándor Wagner's painting "The Self-Sacrifice of Titus Dugovics" depicting the historical legend of a young man jumping into the precipice, dragging with himself also the Turkish warrior who wanted to set the Turkish flag onto the castle. These works of art were followed by several other public sculptures and historical narratives.

Like all historical events, symbols and personalities, the victory at Nándorfehérvár and the figure of Hunyadi also rose to prominence. The victory was also a victory for universal Christianity, a sure sign of which is the change of the daily bell ringing intended for mobilization to a thanksgiving, remembrance bell ringing. These two aspects of the triumph of Nándorfehérvár, the victory of Hungarians, the peoples of the Kingdom of Hungary and universal Christianity, cannot be separated from each other.

We must not forget the sacrifice made by Hungarian, Serbian, Romanian and other soldiers speaking different languages, either and the crusaders of Giovanni da Capestrano, who fought in the army defending the castle. The defence of the homeland and faith united them in the struggle, gave them strength and perseverance. They did not flee, they did not evade danger, but they undertook the trial imposed on them by history, they did not hesitate to sacrifice their lives for their country and their faith. *The victory in Nándorfehérvár is a common triumph of the peoples of the Carpathian Basin.*

It is this example, the courageous resistance and the responsibility of Hunyadi and of the army of Nándorfehérvár that rises like a shining torch before Hungarians throughout the centuries from 1456 to our days and beyond. We have all the right to be proud of this example. Although our 1100-year-old history in the Carpathian Basin abounds in triumphs and successes that strengthen our national self-esteem, only few of them have laid the foundations for peaceful development for as long as the victory at Nándorfehérvár. Therefore, this event occupies a special place in our history, it also occupies a special place in the historical consciousness of the peoples of the Carpathian Basin. This event, which has now risen to the rank of National Memorial Day, suggests that it is good to be Hungarian, it is good to live in this land and homeland that has given so many celebrities to the country and to the world. Finally, this victory is special because it was backed by *international* cooperation, and the peoples of Europe have

always remembered and thought of the heroes of Nándorfehérvár with gratitude. Thus, the *Noon Bell* was rightly included in the Hungarian Depository of Values in 2024 as an *outstanding national value*.

Our national holidays and memorial days are not for themselves, but for us. We remember in the appropriate way only if we learn also the lessons that are important to us. The heroes of Nándorfehérvár fought with the sword in a war. Today, fortunately, there is no such threat, but the domestic and international economic crisis is at least as threatening as a war. Today's generation has to struggle with work in a situation of such gravity, and the question is whether we will hold our ground even with self-sacrifice or run away cowardly when facing difficulties. The palisades are in our souls and at the borders of countries. The recollection of the glorious past, the figures of János Hunyadi, Saint John Capistran (Giovanni da Capestrano, in Hungarian Kapisztrán Szent János) and their warriors give the strength to this struggle.

A déli harangszó Magyarországon és a nagyvilágban *The noon bell in Hungary and the world*

A magyar nép évszázadok óta számon tartja a nándorfehérvári diadal emlékét, azt a győzelmet, amellyel sikerült megvédeni az ország függetlenségét a támadó Török Birodalom ellen.

For centuries Hungarians have been remembering the triumph of Nándorfehérvár, the victory by which they successfully defended the independence of the country against the invading Turkish Empire.

A nándorfehérvári diadal történelmünk kevés győzelmeinek talán legnagyobbika volt, amely a magyar nép évszázadokkal ezelőtti helytállását, európaiságát bizonyította.

The triumph at Nándorfehérvár was perhaps the greatest of the few victories in our history, proving the courage of Hungarian people many centuries ago but also their Europeanism.

A fenyegető hírek hallatán III Callixtus pápa 1456. június 29-én kiadta azt a bulláját, amely az egész keresztény világ harangjainak megszólaltatását rendelte el.

Upon hearing the threatening news about the Ottoman invasion, Pope Callixtus III declared a crusade.

A Nándorfehérvárhoz vezető út *The road to Nándorfehérvár*

Az 1455. évi hadjáratban II. Mehmed Ierohanta Szerbiát. Tudta, hogy szerbiai uralma csak akkor lehet teljes, ha megtöri Magyarországot, és elfoglalja az ország déli kapuját, Nándorfehérvárt.

In the campaign of 1455, Sultan Mehmed II invaded Serbia. He knew that his reign in Serbia could only be complete when breaking down the resistance of Hungary and occupying Nándorfehérvár, the southern gateway of the kingdom.

Hunyadinak tízezer katonája volt. Kapisztrán János mintegy huszonhétézer keresztessel érkezett, Szilágyi Mihály hat-hétezer katonával védte Nándorfehérvár várát.

Hunyadi had ten thousand soldiers. Giovanni da Capestrano arrived with about twenty-seven thousand crusaders, Mihály Szilágyi defended the castle of Nándorfehérvár with six to seven thousand soldiers.

II. Mehmed 1456 májusában indult el a hadjáratra, katonáinak száma hatvanezer lehetett. Az ostrom július 4-én kezdődött, és július 22-én végződött a magyar sereg teljes győzelmével.

Mehmed II set out the campaign in May 1456, with sixty thousand soldiers. The siege began on July 4 and ended on July 22 with the complete victory of the Hungarian army.

III. Callixtus pápa *Pope Callixtus III*

III. Callixtus 1455-ben foglalta el a pápai trónt, és esküt tett arra, hogy Konstantinápolyt visszaszerzi a kereszténységnek. Ennek érdekében 1456. június 29-én bullájában megparancsolta, hogy minden nap délután 3 óra és a vecsernye között imádságra hívva konduljanak meg a harangok.

Callixtus III took the papal throne in 1455 and swore to regain Constantinople to Christianity. To this end, on June 29 1456, he issued a bull ordering to ring the bells every day between 3 p.m. and Vespers to call for prayer, all over the Christian world.

Kapisztrán Szent János és Szeged *Saint John Capistran and Szeged*

1456. február 15-én Juan Carvajal bíboros meghirdette Budán a keresztes hadjáratot, amelynek egyházi buzdítójává Kapisztrán Jánost nevezte ki. Kapisztrán az obszerváns ferences rendházakat kereste fel, így járt többször is Szegeden. Meghatározó szerepe volt a Nándorfehérvárnál elért győzelemben.

On February 15 1456, Cardinal Juan Carvajal announced the crusade in Buda, appointing Giovanni da Capestrano, an Italian monk, as an official ecclesiastical encourager. Capestrano has visited for help many of the monasteries of the observant Franciscans, so he visited several times also Szeged. He played a decisive role in the victory at Nándorfehérvár.

Hunyadi János síremléke a gyulafehérvári székesegyházban *Tomb of János Hunyadi in the Alba Iulia Cathedral*

Hunyadi János a diadal után kitört pestisjárványban halt meg 1456. augusztus 11-én, és Gyulafehérvár (Alba Iulia, Románia) püspöki székesegyházában temették el. Első síremlékét Szapolyai János cserélte le 1533-ban arra a szarkofágra, amelynek több lapja ma is látható.

János Hunyadi died of the plague that broke out after the triumph on August 11 1456 and was buried in the episcopal cathedral of Gyulafehérvár (Alba Iulia, Romania). King János Szapolyai had replaced this first tomb in 1533 with a sarcophagus, several of whose panels can be recognised in the cathedral even today.

Kapisztrán Szent János újlaki sírja
The tomb of Saint John Capistran in Újlak

Kapisztrán Jánost sem kerülte el a csatát követő járvány, 1456. október 23-án az újlaki (Ilok, Horvátország) ferences kolostorban halt meg. A templom Szent Katalin kápolnájában helyezték örök nyugalomra, sírja zárándokhely lett. 1690-ben avatták szentté.

Giovanni da Capestrano did not escape the epidemic that followed the battle either. He died on October 23 1456 in the Franciscan monastery of Újlak (Ilok, Croatia). He was buried in the St. Catherine chapel of the church, and his tomb became a place of pilgrimage. He was canonized in 1690.

Urunk színeváltozásának ünnepe *Feast of the Transfiguration of Our Lord*

Az Urunk színeváltozásának ünnepét (augusztus 6.) III. Callixtus pápa a nándorfehérvári diadal emlékezetére a rákövetkező évben tette a katolikus egyházban egyetemessé. A megdicsőült Megváltó egyik fontos kultuszhelye a székelyföldi, csíksomlyói Szalvátor-kápolna, amit a legenda szerint Hunyadi János a nándorfehérvári diadal emlékére alapított.

The feast of the Transfiguration of Our Lord (August the 6th, as the great news reached Rome), was made universal in the Catholic Church and became dedicated also to the commemoration of the triumph of Nándorfehérvár by Pope Callixtus III in the year following the victory. According to a local legend, the Salvator Chapel in Csíksomlyó, (Szeklerland, Transylvania), was founded by János Hunyadi in memory of the triumph of Nándorfehérvár.

Délben első ízben harangoztak imára a török ellen, ahogy azt III. Callixtus pápa elrendelte...

At noon the bells were tolled for the first time in prayer against the Turks, as Pope Callixtus III decreed...

VI. Sándor pápa az erősödő török veszély láttán pápai bullában parancsolta meg az 1500-as szent évben, hogy az év minden napján délben mindörökké harangozni kell, utána pedig elmondandó az Úrangyala a Miatyánk és Üdvözlégy imádságokkal együtt.

Pope Alexander VI, in the face of the growing Turkish threat, commanded in the holy year 1500 that the bells should ring forever at noon every day of the year, and all over the world, followed by the prayers Angelus together with Pater Noster and Ave Maria.

Harangok a középkorban *Bells in the Middle Ages*

A harangok bölcsője Kína volt, ahol a Kr. e. 1. évezred kezdetétől használatban voltak. A 8. századtól nemcsak a harangkészítés mestersége, hanem maguk a féMLEMEZBŐL KOVÁCSOLT HARANGOK IS ELTERJEDTEK Nyugat-Európában. Magyarországon a 11. századtól kezdve fordulnak elő öntött harangok.

The cradle of bells was China, where they were in use from the beginning of the first millennium BC. From the 8th century, not only the craft of bell making, but also the bells forged from sheet metal themselves became widespread in Western Europe. Cast bells have been found in Hungary since the 11th century.

Harangszentelés egykor és ma *Consecration of bells Once and Today*

A templom felszentelésének szerves része a harangszentelés. Ez valaha a püspök feladatának számított, ma annak megáldását végezheti pap, vagy ha püspök van jelen, ez utóbbi.

An integral part of the consecration of temples is the consecration of the bells. This was once the responsibility of the bishop, today it can be blessed by a priest or, if a bishop is present, by the latter.

A harang és a harangszó a magyar folklór tükrében *Bells and their ringing in the light of Hungarian folklore*

A harang és használata Európa és a világ minden keresztény közösségében a mindennapok elmaradhatatlan része lett. A harangszó hívás, figyelmeztetés, intés, emlékezés és emlékeztetés, védelem és védekezés egyaránt. Az idősebb nép a harang részének és kellékeinek mágikus-szagrális erőt tulajdonít.

The bell and its use have become an indispensable part of everyday life in every Christian community in Europe and the world. The chimes call, warn, admonish, remember and remind, protect and defend. The elder people attribute magical-sacral power to parts and paraphernalia of the bell.

A harang szava egykor végigkísérte az emberek életét a születéstől a halálig, hírt adott az esküvő, a családalapítás örömteli eseményéről, elkísérte halottaikat, emléküket pedig vissza-visszaidézte. De emlékeztetője lehetett a közösség egészét egyaránt érintő eseményeknek: járványok, árvíznek, háborúknak.

The sound of the bell once accompanied people from birth to death, announced the joyful event of weddings and family formation, accompanied their dead, and recalled their memories. But it could have been a reminder of events that affected the community as a whole: epidemics, floods, wars.

Nándorfehérvár emlékezete *Memory of Nándorfehérvár*

Budán a vár 1541-ben bekövetkezett eleséig naponta felcsendült a nándorfehérvári diadalra emlékeztető harangszó. Később csak akkor került az érdeklődés középpontjába ez a győzelem, amikor az adott korszak (török) háborúi ráirányították a figyelmet. Az első világháború után Kapisztrán és Hunyadi kultusza megerősödött, majd az ötszázadik évforduló alkalmából újra megélelénkült iránta az érdeklődés. Az államalapítás millenniumán és a déli harangszót elrendelő pápai bulla 500. évfordulóján újból ráirányult a közfigyelem a nándorfehérvári diadalra, és azóta rendszeresen az évfordulós ünnepek.

In Buda, until the fall of the castle in 1541, the daily ring of the bells had been reminder of the triumph of Nándorfehérvár. Later, this victory became the focus of interest only when (Turkish) wars drew attention to it. After World War I, the cult of Capestrano and Hunyadi strengthened, and on the five hundredth anniversary, interest in them revived. On the millennium of the foundation of the state and the 500th anniversary of the papal decree ordering the noon bell, public attention was again drawn to the triumph of Nándorfehérvár, and anniversary celebrations have been held regularly ever since.

A nándorfehérvári győzelem nemcsak a magyar és a kereszties hadsereg győzelme volt, hanem a keresztény Európa összefogásának szép példája is. Az 550. évfordulón rendezett belgrádi ünnepeken megjelent a város főpolgármestere, de képviseltette magát a magyar és a török nagykövetség is.

The victory at Nándorfehérvár was not only a victory for the Hungarian and Crusader armies, but also a beautiful example of the unity of Christian Europe. The 550th anniversary celebration in Belgrade was attended by the mayor of the city, and also the Hungarian and Turkish embassies were represented.

A nándorfehérvári diadal élő emléke *The living memory of the triumph of Nándorfehérvár*

2000-ben, államalapításunk 1000 éves, és a kereszténység 2000 éves évfordulóján tanulmánykötet és emlékharang készült a diadal emlékére. Az emlékharangot és a kötet olasz nyelvű példányát a magyar nép ajándékként II. János Pál pápa kapta meg. A szélesebb közérdeklődés kielégítésére újabb kötet jelent meg, 2011-ben magyar-angol, később magyar-szerb, magyar-román és magyar-német nyelven.

In 2000, on the 1000th anniversary of our state's foundation, and on the 2000th anniversary of the Christianity, a book containing studies was published and a memorial bell was made to commemorate the triumph. The memorial bell and the Italian copy of the volume were donated to Pope John Paul II as a gift of the Hungarian people. In order to satisfy wider public interest, also another book was published first in Hungarian-English, later in Hungarian-Serbian, Hungarian-Romanian and Hungarian-German languages.

2011-ben a Magyar Országgyűlés Visy Zsolt professzor kezdeményezésére és a Professzorok Batthyány Köre javaslatára nemzeti emléknapra nyilvánította a győzelem napját, július 22-t.

In 2011, at the initiative of Prof. Zsolt Visy and at the suggestion of the Batthyány Society of Professors, the Hungarian Parliament declared July 22, the day of the victory, to become a National Memorial Day.

A nándorfehérvári diadal belgrádi emlékműve *Belgrade monument of the triumph at Nándorfehérvár*

2014-ben a Professzorok Batthyány Köre javasolta, hogy a Magyarország és Európa jövőjét meghatározó esemény emlékére állíttassék fel egy méltó emlékmű Belgrádban. A felhívás meghallgatásra talált, így kormányzati támogatással elkészült, és a belgrádi állami és műemléki hatóságok támogatásával felállításra került 2019-ben.

In 2014, the Batthyány Society of Professors proposed that a worthy monument be erected in Belgrade to commemorate the event that determined the future of Hungary and Europe. The proposal was accepted, so the monument was completed and erected with sponsorship of the Hungarian government supported also by the State and the Monument Authorities of Belgrade in 2019.

Az emlékmű Madarassy István szobrászművész alkotása. Főalakja Hunyadi János, egy dombormű a dunai török hajózár áttörését ábrázolja. Az alkotást egy harangláb koszorúzza, harangja a 2000-ben készült pápai emlékharang másodpéldánya.

The monument is the work of sculptor István Madarassy. Its main figure is János Hunyadi, and a relief depicts the breakthrough of the Turkish ship lock on the Danube. The work is wreathed by a belfry, its bell is a copy of the papal memorial bell made in 2000.

A nándorfehérvári diadal belgrádi emlékműve
a zimonyi Duna parti sétányon

*Belgrade monument to the triumph of Nándorfehérvár
on the Danube promenade in Zemun*

A nándorfehérvári diadal és a déli harangszó
2019-ben bekerült Magyarország Ágazati
Értéktárába, és része a Vajdasági
Nemzeti Értéktárnak.

*The triumph of Nándorfehérvár and the noon
bell were included in the Sectoral Depository
of Values in Hungary in 2019 and are part of
the National Depository of Values in Vojvodina.*

A zimonyi vár Magyarország legdélibb erőssége
volt. A hagyomány szerint itt halt meg Hunyadi
János. A négyzetes belső vár közepén áll az
1896-ban felépített, 1924-ben megcsönkített
millenniumi torony, amely a Vajdasági Nemzeti
Értéktár része.

*Zemun Castle was Hungary's southernmost
stronghold. According to tradition, János Hunyadi
died here. In the middle of the square of the inner
castle stands the Millennium Tower (built in 1896
and mutilated in 1924), which is part of the
National Depository of Vojvodina.*

A nándorfehérvári diadal emlékműve a marosvásárhelyi várban
*Monument of the triumph of Nándorfehérvár in the castle
of Marosvásárhely (Târgu Mureș, Romania)*

A Professzorok Batthyány Köre kezdeményezésére és a Külgazdasági és Külügyminisztérium anyagi támogatásával 2022-re elkészült és felállításra került Hunyadi János mellszobra, Bocskay Vince szobrászművész alkotása a marosvásárhelyi várban. A Déli harangszó méltán került be *kiemelkedő nemzeti érték*ként 2024-ben a Magyar Értéktárba.

At the initiative of the Batthyány Society of Professors and with the financial support of the Ministry of Foreign Affairs and Economy, the bust of János Hunyadi, the work of sculptor Vince Bocskay, was completed and erected in the castle of Marosvásárhely by 2022. The Noon Bell was rightly included in the Hungarian Depository of Values in 2024 as an outstanding national value.

Szeged, Alsóvárosi templom

Déli harangszó

